

Naoberschap (3 en slot)

F.J. Wandscheer

Slachtvisites

Het is vooral in het naburige Den Ham, dat hiervan veel werk wordt gemaakt, in tegenstelling met de omgeving van Ommen. Als de koe of het varken hier geslacht is, komen in de loop van de dag enige, daartoe uitgenodigd, een kijkje nemen: "vetpriezen". Het geslachte vee wordt dan bekeken, men feliciteert er mee en spreekt de wens uit, dat het in gezondheid door de rechthebbenden mag worden gebruikt. Na zulke gelukwensen wordt dan een borreltje aangeboden. 's Avonds komen dan nog de in de nabijheid wonende familieleden en enkele andere genodigden, die dan ook bij het afhakken en wegen tegenwoordig zijn en hiermede is het afgelopen. De slachtdagen zijn ook weer schadelijke dagen voor de school. Want vraagt de onderwijzer in die tijd naar de afwezigheid van deze of die leerling, dan is het antwoord: "Jao meester, die slacht vandage".

Een boerenbruiloft

Als er een feest is, dat ook nog in deze streken zijn oude roem handhaaft, dan is het voorzeker een boerenbruiloft. Geen boer zo gering of, wanneer er een zoon of dochter trouwt, "brullefte" moet er zijn. Voornaam boeren, die bij zo'n gelegenheid veel volk verwachten, doen dan ook de drank -jenever- niet bij de flessen, maar bij een vaatje tegelijk op, want - en dit dient men niet uit het oog te verliezen- dan is het ook nog wat goedkoper. Vanaf de dag, dat de jongelui zijn ingeschreven tot op de trouwdag toe, moet dan ook de fles gestadig dienst doen, want ieder, die gedurende die tijd bij de bruidegom of de bruid aan huis komt en maar enigszins tot de bekenden behoort, krijgt een borrel, onverschillig of hij feliciteert of niet. Bij de bruid moet men dan het beddegoed bewonderen, waartussen zij en haar man voortaan zullen rusten. Het ligt op zes stoelen voor de bedstede, waarin ze van nu aan hun nachtleger zullen opslaan. Ook wordt dan vaak het trouwpak der bruid vertoond. Dit trekt ze echter niet aan bij het trouwen voor de Ambtenaar van de Burgerlijke Stand, want deze dag loopt stilletjes af, maar wel des Zondags na de trouwdag, als de huwelijksinzegeening in de kerk plaats vindt. Ook gaan bruidegom en bruid, als het huwelijk voltrokken is en zij derhalve reeds man en vrouw zijn, ieder weer naar zijn eigen woning. Eerst de volgende dag worden zij gehaald. Trouwt de man bij de vrouw in, dan wordt deze gehaald. Heeft echter het omgekeerde plaats, dan haalt men de vrouw. In een versierde wagen, bespannen met opgetooide paarden, die hard kunnen lopen, rijdt men naar de woning van hem of haar. In de wagens zitten broers, zusters of kameraden van bruidegom en bruid, die onderweg allerlei liederen doen horen en daarmee te kennen geven, dat ze feestelijk gestemd zijn. Die feestelijke stemming wordt natuurlijk nog verhoogd, omdat "lankhals" recht geschiedt. Lankhals is de jeneverfles, die men bij zich draagt en die gedurig wordt aangesproken. Is men het huis van bruidegom of bruid genaderd en zijn allen uitgestapt, dan wordt men echter niet dadelijk toegelaten. Een der "broedhalers", die de gave bezit voor de vuist te kunnen spreken, moet eerst in de open lucht een aanspraak houden. Hij schetst in (sierlijke?) taal het doel hunner komst. Daarna wordt de deur geopend en treedt men zingende en juichende binnen. Na een ogenblik toevens stapt men weer in en geeft nu de ereplaats aan hem of haar, die men kwam halen. In vliegende vaart rijdt men nu terug en zet het feest voort in de aanstaande woning der jongelui. Hierbij zijn dan ook de burenen en de "schinkenbrengers". Zo'n "broedwagen" wordt onderweg op plaatsen, waar bekenden van bruid of bruidegom wonen, gewoonlijk aangehouden. Men spant een touw of lat over de weg, ten teken dat de koetsier moet stil houden. De "schatters", zoals de touwspanners genoemd worden, krijgen nu een borrel uit "lankhals", die men, zoals bovengezegd, bij zich heeft en dan gaat het weer zingende verder.

Schinkenbrengers

Wat zijn de zo juist genoemde "schinkenbrengers?" Sommige boeren geven namelijk een "schinkenbrullefte". Ze ontvangen dan van de naaste familie uit ieder gezin een ham: 'n "schinken". Zo'n ham wordt dan gebracht door een zoon of knecht uit zulke gezinnen en dit

zijn de schinkenbrengers. Ze doen dit op de eerste bruiloftsdag, want er zijn er in de regel twee. De tweede dag is voor de getrouwden. Van die hammen worden er zo veel gekookt, als men de tweede dag meent nodig te hebben. Om echter ook op de eerste bruiloftsdag reeds ham te kunnen presenteren, is men met een der hammegevers in overleg getreden en heeft deze "zien schinken" reeds gezonden in het begin der trouwweek. Daarvan eet dan op de eerste dag "'t jonge volk". Gewoonlijk trouwt men op het gemeentehuis op Donderdag, dan Vrijdag en Zaterdag bruiloft en des Zondags inzegening in de kerk. Zo loopt alles achter elkander af. En heeft men zich weken te voren reeds verheugd bij de gedachte aan de prettige dagen, die aanstaande waren, nu ze achter de rug zijn is men toch al weer blij, dat ze voorbij zijn. Immers: ook van het goede kan men te veel hebben. En bovendien zijn het vermoeiende dagen. Er wordt wat gezongen en gesprongen, gegeten en gedronken.

Genodigden ter bruiloft, die geen ham brengen, geven de jonge vrouw iets cadeau in de huishouding, b.v. een beschuientrommel, een lamp, koffiekkan of iets dergelijks. Die er mee verlegen is wat te kiezen, geeft een gift in geld. Bij de bruiloft worden verschillende liederen gezongen. Aan de versmaat der liederen ontbreekt soms een lettergreep of staat er een te veel. De bruiloftsgasten weten ze echter zo te zingen, dat het altijd uitkomt.

Een heerlijk advocaatje

De danszaal is natuurlijk de deel, vandaar in het Bruiloftslied de woorden: "Disse delle kan 't wal liên". En dan springt men daar in groepjes rond elkander, jongens en meisjes of ook wel ieder om de hals pakkende. Vandaar dan weer: "Disse drie die mut 't um doen, ho, ho, ho!" De burens van de boer, bij wie de bruiloft is, mogen op zulke dagen wel op hun hoede zijn. Want om zich eens te vertreden of wat frisse lucht te happen, gaan de bruiloftsgasten, "'t jonge volk", deze in de namiddag bezoeken. Men komt zingende, springt een paar malen de keuken rond en gaat dan weer heen. Sommigen echter, die nog niet het rechte begrip hebben van het "mijn en dijn", brengen op de deel eerst nog een bezoek aan de kippennesten, die ze dan ledigen en wier inhoud ze in de zak steken. Buiten gekomen laten ze de eieren verhuizen naar de maag, waar deze de inhoud ontmoeten van de die dag leeggedronken bierglazen -want daaruit drinkt men op de bruiloft- en waarmede ze zich dan verenigen tot een heerlijk advocaatje.

De uitnodiging ter bruiloft door de zogenaamde "brulfteneugers" geschiedt soms op rijm. In deze omgeving gebruikte men het navolgende liedje:

"Hier leit mijn stok en staf.
Ik zet de hoed voor U af.
Geluk in 't hoes en alle ongeluk d'r oet,
Hier stuurt mie de breugeman en de broed.
Ze neugt oe op een tonne bier vief, zesse,
En op een anker foezel, tien, twaalfne.
Op snippen met lange bekken.
Kun j' er niet bi'j rekken
Dan mu'j ze maar over de taofel hen trekken."

De brulfteneugers waren dan gewapend met een dikke stok. Met deze stok sloegen ze op de deur en kwamen dan met de woorden: "niet schrikken", binnen. Ook hadden ze een hoed op, versierd met een kokarde. Zo'n kokarde bestond uit een takje waarin een kunstbloem was gewerkt, bij wijze van een bouquet en werd dan aan de hoed vastgehecht. Binnen gekomen legden ze, zoals het liedje zegt, de stok op de tafel en na dan nog het hoofd ontbloot te hebben, deed men de boodschap.

Bij het afhalen van bruid of bruidegom hield men een aanspraak bij wijze van improvisatie. Men gebruikte daarvoor ook wel liedjes. Men komt dan de "baansdeure" in, gaat over de deel tot aan de "middeldeure". Deze vindt men gesloten en nu begint een der broedhalers:

"Het moet U niet mishagen,
Dat wij hier komen vragen,
Uw oudste dochter is de bruid,
Die moet met ons de deure uit.

Met kist en kast en wat daar meer bi'j past.
Met bedde en bult, daar de bruid haar huis mee vult.
En dan nog een paard of een koe.
En een duzend of wat an geld toe.
Heb ik mijn woord nu wel gedaan
Laat dan de deur maar open gaan."

Of een ander versje:

"Ik kom hier op het hof
En haal oe de schone, jonge bruid of.
t Is niet om geld of goed,
Maar om vleis en bloed."

Wordt een zoon gehaald, dan zegt men in plaats van bruid: "breugeman".

F.J. Wandscheer (van 1870-1906 hoofd der school te Nieuwebrug).